

Razgovor

CARLO GINZBURG¹

Carlo Ginzburg rođen je 1939. godine u Torinu. I otac Leone i majka Natalia bili su mu vrlo značajni književnici, pisci i antifašisti. Već 1961. godine završio je obrazovanje na Sveučilištu u Pisi (Università di Pisa) i na londonskom Warburg Institutu, te se zapošljava na uglednom Sveučilištu u Bologni (UNIBO) kao nastavnik moderne povijesti, gdje ostaje do 1988. godine. Karijeru nastavlja u Sjedinjenim Američkim Državama, na UCLA-u, a surađuje i s drugim uglednim Sveučilištima: Yaleom, Harvardom, Princetonom i pariškom L'École pratique des hautes études. Od 2006. Ginzburg predaje na Sveučilištu u Pisi na Katedri za kulturnu povijest Europe. Njegovo je stručno područje vrlo široko i obuhvaća europsku povijest od renesanse, čak i ranije, pa do modernog doba, a posebno se bavi mikrohistorijskim i kulturnohistorijskim aspektima tih razdoblja. Iako objavljuje svoja djela još od sredine 1960-ih, svjetsku slavu stekao je nagrađivanom knjigom *Il formaggio e i vermi (Sir i crvi)* objavljenom 1976., koja je doživjela brojne prijevode, pa tako i hrvatski (1989.). Također, ističe se po brojnim prijevodima stranih autora (E. H. Carr, M. Bloch, A. Gerschenkron, itd.), te predgovorima knjigama francuskih povjesničara povezanih s časopisom *Anali*, kao što su Marc Bloch ili Roger Chartier. Nositelj je mnogih nagrada (Aby M. Warburg Nagrada 1992., Feltrinelli Nagrada 2005., itd.). Autor je brojnih poznatih djela, između ostaloga i: *Folklore, magia, reglione, in Storia d'Italia*, vol. 1: *I caratteri originali* (Einaudi, 1972.); *Indagini su Piero. Il Battesimo, il ciclo di Arezzo, La Flagellazione di Urbino* (Einaudi, 1982., 2001.); *Storia notturna. Una decifrazione del sabba* (Einaudi, 1989., 2008.); *Il*

giudice e lo storico. Considerazioni in margine al processo Sofri (Einaudi, 1991.; Feltrinelli, 2006.); *Paura, reverenza, terrore. Rileggere Hobbes oggi*, (Monte Università Parma, 2008.).

Pro tempore: Kako Vi gledate na utjecaje *Analā* s jedne strane, i marksizma s druge strane? Brojni pregledi nove historiografije povezuju Vas s obje struje, no, slažete li se Vi s time i ako da, kako ih je prema Vama moguće kombinirati?

Ginzburg: Kada sam krajem 1950-ih počeo svoj posao povjesničara, časopis *Analī* bez sumnje je bio najvažniji međunarodni historijski časopis. Za mene je osobito bilo važno prvih deset godina časopisa, što su ga osnovali Lucien Febvre i Marc Bloch, tj. od 1929. do 1939. godine. Posljednji poticaj da postanem povjesničar dobio sam upravo čitajući Blochovo djelo *Les Rois Thaumaturges (Vladari iscjelitelji)*. U jednom od mojih prvih članaka („Studi medievali“, 1964.) posvećenom Blochu, bio sam pretpostavio da bi on mogao biti pod utjecajem iščitavanja Marxa u smislu kako je to predložio Henry De Man. Kasnije, tijekom Drugog svjetskog rata, De Man je surađivao s nacistima; Bloch se borio protiv nacista i zbog toga je bio ubijen. Ali to je neka druga priča.

Pro tempore: Je li za Vas mikrohistorija, kao i za Giuliju Calvi, samosvjesna talijanska pobuna protiv francuske „škole Analā“ i posebice Braudelovih stavova?

Ginzburg: Čini mi se da je „pobuna“ prenaplašeni termin. Istina je doduše da smo na jednom skupu o *Analima* i Italiji (Rim, 1979.) Carlo Poni i ja predložili neku vrstu kvalitativnog istraživanja koje se temelji na vlastitim imenima, a koje je bilo u suprotnosti s kvantitativnom historijom Braudela i njegovih sljedbenika. (Naš pokušaj, „Il nome e il come“, izašao je 1979. u *Quaderni storici*.) Trebam dodati da je, kada je izašla moja knjiga *Sir i crvi*, Braudel velikodušno tražio da se prevede i objavi u Flammarionovoj seriji u kojoj je on bio urednik.

Pro tempore: Može li se reći da povjesničar je objekt istraživanja koji ima isključivo lokalnu vrijednost nije ništa manje važan?

Ginzburg: Postoje istraživanja o temama manje važnosti, upitnim temama, i za koje nema potrebe da se opravdavaju. U drugim slučajevima, istraživanje pronalazi vlastito opravdanje, ne u temi, nego u rezultatu samog istraživanja. Čini mi se da je ovaj drugi tip istraživanja dužnik antropologije, kako je pisao Malinowski: ono što je važno, nije pleme „takvo ili ovakvo“, nego pitanja koja se postavljaju o tom plemenu. Manje-više, u isto vrijeme, neovisno o njegovim istraživanjima i Marc Bloch je govorio slično u svojim istraživanjima lokalne povijesti. Čini mi se da je to jedna zanimljiva težnja.

Pro tempore: Koliko mislite da je važna literarna educiranost povjesničara danas, odnosno u kakvoj bi interakciji prema Vama bile povijest književnosti i historiografija?

Ginzburg: To je jedan kompleksni odnos i to sam analizirao u jednoj zbirci eseja (*Il filo e le tracce. Vero falso finto*, 2006.). S jedne strane, literarni tekstovi (uključujući i *testi d'invenzione*, pr. roman) mogu biti korisni uz prikladne tehnike, kao povijesna svjedočanstva. S druge strane, povjesničar čak i kad govori o nizu statistika, gradi priču koja bi se mogla činiti istinitom: tj. stvara književnost.

Pro tempore: U Vašoj knjizi *History, Rhetoric, and Proof* govorite o odnosu prema narativu i procesu istraživanja te kao primjere, između ostalih, nabrajate Marca Blocha i Luciena Febvra. Koliko su, prema Vama, kasnije generacije povjesničara oko *Analā* pozornosti posvetile upravo tom odnosu?

Ginzburg: Ne bih govorio o nekoj „školi“ *Analā*, jer po mom sudu ona nikada nije postojala. Postojao je časopis koji je tijekom vremena mijenjao adresu i sadržaj, kao što je i ispravno da se dogodi. No, čini mi se da je u veoma širokom rasponu tema koje su se obrađivale u časopisu, tema povijesne naracije ostala malo na margini (pa čak i ako se o knjizi Paula Veynea, *Comment on écrit l'histoire*, 1971. žestoko raspravljalo).

Pro tempore: Paul Ricoeur u Memory, History, Forgetting postavio je pitanje: (...) koji je naposljetku odnos između tragova i dokaza? Nadalje, Ricoeur Vaš koncept dokazne paradigme dovodi u analogiju s Blochovom kritikom svjedočanstava. Kakav je Vaš odgovor na pitanje? Mislite li da je Vaša dokazna paradigma oslabila koncept traga?

Ginzburg: Rekao bih da nije. Istina je doduše da se u eseju „Spie“ (1979.) ne govori o dokazima. Pred nekoliko godina uvjerio sam se u to, i to s iznenađenjem, kad sam pripremao prilog seminaru posvećenom mom eseju („L'interprétation des indices“, 2007.). Uostalom sam se trideset godina bavio isključivo dokazima i odnosom između tragova i dokaza.

Pro tempore: Koliki je prema Vama uopće utjecaj „škole“ Analā na talijansku historiografiju?

Ginzburg: Veoma je velik. Poslije Drugog svjetskog rata knjige Blocha, Febvrea i Braudela prevedene su na talijanski jezik. Isto se dogodilo i s knjigama Le Goffa, Dubyja i Le Roy Laduriea. Mnogim su se povjesničarima, osobito ratnoj generaciji, *Anali* činili poput sredstva koje im je dopuštalo da izađu iz uskih okvira idealističke historiografije Benedetta Crocea. Takav stav, dakako razumljiv, često se temeljio na pomalo pojednostavljenom suprotstavljanju između „novoga“ i „staroga“. U stvarnosti se isprepliću različiti utjecaji. Kao što sam već kazao, nikada nije postojala neka škola *Analā*; pogotovo nije postojala talijanska škola *Analā*. Etikete malo znače, dapače ništa.

Pro tempore: Mnogi povjesničari ističu kako ste posebno Vi zaslužni za produblјivanje pojma

mentalités u smislu proučavanja „običnih ljudi“ i „upotrebe moći i dominacije u društvu“. Kako biste danas definirali pojam mentalités i koji je povjesničarev cilj u istraživanju tog pojma za Vas?

Ginzburg: Ova me opaska iznenađuje: čini mi se da bi interes za obične ljude (a koji nikako nije svojstven svima) bio dio mogućih istraživanja vezanih uz povijest mentaliteta. Moja opaska je bila nešto drugo: spoznaja mentaliteta podcrtava ono što je bilo zajedničko osobama koje pripadaju različitim socijalnim grupama, a da se nije vodilo računa o onome što ih je razlikovalo, a osobito o onome što ih je suprotstavljalo u specifičnim situacijama. Za mene, koji sam proučavao procese inkvizicije, pitanje nasilja, doslovnog i/ili simboličnog, ne može se nikako isključiti.

Pro tempore: Mislite li da se iza teorija „kolektivnih mentaliteta“ ustvari krije tradicionalna historija ideja? Je li, prema Vama, interes Blocha i Febvrea prema psihologiji koji je doveo do stvaranja pojmova kolektivnog mentaliteta i danas potreban, štoviše, poželjan?

Ginzburg: Govorio bih o povijesti mentaliteta i o povijesti identiteta kao o dvije historiografske tradicije općenito odvojene, ali potencijalno kompatibilne. Osobno sam zainteresiran za obje, a naročito kada je riječ o njihovom preklapanju – pa čak uz već spomenute rezerve prema povijesti mentaliteta. Ali neuvjerljivo mi je definirati povijest ideja kao „tradicionalnu“: „tradicionalno“ izgleda kao eufemizam za staro, a suprotstavljanje između „starog“ i „novog“ čini mi se simplificiranje. Bolje je stvarati dobru tradicionalnu povijest, nego lošu novu povijest.

BILJEŠKE

- 1 S talijanskog jezika prevela Marina Šegvić. Također, uredništvo *Pro tempore* zahvaljuje se dr. sc. Zrinki Blažević na pomoći i savjetima u prijevodu pojedinih termina.

Pro Tempore

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 8/9, 2010.-2011.

Pro Tempore

Časopis studenata povijesti
godina VII, broj 8-9, 2010-2011.

Glavni i odgovorni urednik
Filip Šimetin Šegvić

Počasni urednik
André Burguière

Uredništvo
Tomislav Brandolica, Marko Lovrić,
Andreja Piršić, Filip Šimetin Šegvić,
Nikolina Šimetin Šegvić, Stefan
Treskanica

Urednici pripravnici
Marta Fiolić, Kristina Frančina, Sanda
Vučićić

Redakcija
Tomislav Brandolica, Marta Fiolić,
Kristina Frančina, Marko Lovrić,
Andreja Piršić, Nikolina Šimetin Šegvić,
Filip Šimetin Šegvić, Stefan Treskanica,
Sanda Vučićić

Tajnica uredništva
Martina Borovčak

Recenzenti
dr. sc. Damir Agičić
dr. sc. Ivo Banac
dr. sc. Zrinka Blažević
dr. sc. Ivan Botica
Miodrag Gladović, d.i.e.
dr. sc. Borislav Grgin
dr. sc. Mirjana Gross
dr. sc. Željko Holjevac
dr. sc. Nenad Ivić
Branimir Janković, prof.
dr. sc. Bruna Kuntić-Makvić
mr. sc. Hrvoje Klasić
dr. sc. Isao Koshimura
dr. sc. Mirjana Matijević Sokol
dr. sc. Hrvoje Petrić
dr. sc. Radivoj Radić
Danijel Rafaelić, prof.
dr. sc. Drago Roksandić
dr. sc. Relja Seferović
dr. sc. Boris Senker
Marina Šegvić, prof.
dr. sc. Božena Vranješ-Šoljan

Lektura i korektura
Marta Fiolić
Ana Jambrišak
Vedrana Janković
Nikolina Kos
Marko Pojatina
Tihomir Varjačić
Tajana Vlaisavljević

Dizajn i priprema za tisak
Tomislav Vlainić
Lada Vlainić

Prijevodni s engleskog jezika
Tomislav Brandolica
Jelena Krilanović
Tina Kužić, prof.
Marko Lovrić
Marija Marčetić
Judita Mustapić
Andrea Pečnik
Marko Pojatina
Prijevodi s njemačkog jezika
Sara Katanec
Mirela Landsman Vinković
Azra Plićanić Mesić, prof.
Filip Šimetin Šegvić
Prijevodi s francuskog jezika
Marta Fiolić
Tea Šimičić
Marina Šegvić, prof.
Mihaela Vekarić
Prijevodi sa slovenskog i srpskog jezika
Krešimir Matešić
Prijevodi s talijanskog jezika
Marina Šegvić, prof.

Izdavač
Klub studenata povijesti - ISHA
Zagreb

Tisak
ZT ZAGRAF

Naklada
Tiskano u 300 primjeraka

ISSN: 1334-8302

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim
radovima izražavaju isključivo stavove
autora i ne predstavljaju nužno stavove
i mišljenja uredništva i izdavača.

Izdavanje ovog časopisa financijski su
omogućili:
Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu,
DTM GRUPA d.o.o.,
NARCOR d.o.o.,
TRANSPORTI KRAJAN d.o.o.,
HEMA d.o.o.,
KEMOKOP d.o.o.,
EUROGRAF d.o.o.,
Privatne donacije: S. S., M. F., prof.
dr. Drago Roksandić, Marko Lovrić,
Filip Šimetin Šegvić, Nikolina Šimetin
Šegvić, Tomislav Brandolica.

Redakcija časopisa Pro tempore svim
se donatorima iskreno zahvaljuje na
financijskoj podršci!
Redakcija se također posebno
zahvaljuje gospodinu Zlatku Ožboltu,
dia na trudu i pomoći. Zahvaljujući
njemu, put do izdavanja ovog broja
bio je mnogo lakši. Gospodinu Zoranu
Ivankoviću isto tako dugujemo veliku
zahvalu što nam je izašao u susret
prilikom tiskanja časopisa.

Časopis se ne naplaćuje.

Adresa uredništva:
Klub studenata povijesti - ISHA
Zagreb
(za: Redakcija Pro tempore),
Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu,
Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb

E-mail:
pt.redakcija@gmail.com
phillip.simetinsegvic@gmail.com